

Södertörns högskola

Examensarbete 15hp | Utbildningsvetenskap C | Hötterminen 2009

Lärrarprogrammet med interkulturell profil

Ordning & Åtgärder

En undersökning av lärars arbete med att skapa ordning i

klassrummet

Av: Parul Solanki

Handledare: Anna Adeniji

Abstract

I den här uppsatsen har författaren undersökt lärares arbete med ordning och åtgärder i klassrummet. Den empiriska undersökningsmetoden är baserad på gruppintervjuer från tre olika skolor i olika kommuner med totalt nio deltagande lärare. Syftet med undersökningen är att försöka förstå det komplexa med att skapa ordning i klassrummet efter de styrmedel som finns samt lärarnas resonemang kring två artiklar hämtade från Dagens Nyheter: ”Vi behöver tala om hur det är ställt när det är som värst i skolan” och ”Sluta svartmåla skolan”.

Analysen är strukturerad efter dessa frågeställningar:

Hur arbetar lärarna med de styrmedel som finns i läroplanen för att upprätthålla ordningen i klassrummet?

Hur ställer sig lärarna kring begreppet ordning i relation till den mediebild och politiska uttalanden som finns runt ordningsproblem i skolan?

Finns det alternativa åtgärder och metoder för att upprätthålla ordning i klassrummet?

Resultatet visar att lärarna har en entydig bild om vad ordning är. Ordning för dem är en förutsättning för ett gott studieklimat för eleverna. Resultatet visar att lärarna accepterar en klassrumsmiljö som är högljud och lite rörig så länge eleverna vet vad som skall göras och så länge de arbetar. Lärares ledarskapsförmåga är enligt lärarna också en avgörande faktor för ordningen. Läraren skall vara en auktoritet, hon skall vara konsekvent, kunna föra dialog, respektera eleverna samt vara väl förberedd inför lektionerna. Resultatet visar även att tillsägelser vid störning av ordningen eller vid regelbrott inte hjälper. Lärarna använder sig oftast av hotelser för att få bukt med problemen som att ringa hem till elevers föräldrar eller hota dem med att stanna på skolan när klasskamraterna går på utflykt.

Nyckelord: *Ordning, disciplin, makt och fostran*

Abstract

In this essay the author has studied teachers work with order and measure in the classroom. The empirical survey method has been collected through interviews of focus groups from three different schools located in three different municipalities consisting nine participating teachers in total. The aim with the study is to understand the complexity of creating order in the classrooms by the existing means of control and finding an answer to teachers reasoning around the two articles “We need to inform how the situation are in school when it is at its worst” and “Stop defaming school”.

The analysis is structured by my questions at issue which are;

How does the teachers' work with the means of control which exists in the curriculum to maintain the order in the classroom; how does the teachers concure to the concept of order in relation to the media and the political statements that exists regarding the order issues at school; are there any alternative measures and methods to maintain the order in the classroom.

The result shows a unanimous view about what order is among the teachers. Order is a necessity for the pupils to have a good studying climate. The result shows the teachers accepts a classroom environment which is loud and a bit messy as long as the pupils knows what to do and does what they are supposed to do. The result further shows the teacher's leadership ability is decisive for maintaining order. The teacher should be an authority. She has to be consistent, be able to communicate, respect the pupils and be well prepared for the lessons. The result further shows reprimanding when someone disturbs the order or breaks the rules doesn't help. Teachers often uses threats like calling the parents or threaten to keep the pupil at school when the others goes on field trips, to get the situation under control.

Keyword: *Order, discipline, power and upbringing*

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.2 Syfte och frågeställningar	6
1.3 Forskningsöversikt	7
2. Historisk bakgrund	8
2.2 Disciplinåtgärder i skolan	10
2.3 Dagens skollag	12
2.4 Mediebildens samt politikernas uttalanden om ordningen i skolan	13
3. Teori och centrala begrepp	15
3.1 Ledarskap	15
3.2 Maktperspektiv	15
3.3 Ordning	16
3.4 Disciplin	17
4. Val av metod och material	18
4.1 Fokusgrupper	18
4.2 Urval	19
5. Genomförande av undersökningen	20
5.1 Diskussionsmaterial till fokusgrupperna	20
6. Etisk reflektion	23
7. Resultat	23
7.1 Presentation av lärarna i fokusgrupperna	24
7.2 Lärares inställning till artiklarna	25
7.3 Lärares tolkning av ordning och disciplin	26
7.5 Lärares tankar kring styrmedlen	30
7.6 Ledarskap – en förutsättning för ordning	33
8. Diskussion	35
Bilaga	40
Litteraturlista	41

1. Inledning

Man säger att föräldrar har världens tuffaste jobb. Man talar om att uppfostra barn till att bli goda människor och om att leda dem in till en värld som är fylld av möjligheter. Föräldrar fyller barnens ryggsäckar med den information och de verktyg som de tror att deras barn behöver för att klara av dagens tuffa verklighet. Vidare överlämnar de ansvaret till lärare i förtroende för att de skall fylla ryggsäckar ytterligare med det sista de behöver inför resan, det vill säga de grundläggande kunskaper samt värderingar för att klara av livet ute i samhället.

Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklass och fritidshem Lpo 94, säger att:

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan skall gestalta och förmedla.¹

Dessa direktiv för hur man kan fostra elever till att känna rättskänsla, generositet, tolerans samt ansvarstagande saknar anvisningar om metoder och är en utmaning för varje enskild lärare då lärarna fostrar hundratals elever varje dag.

Under utbildningens gång har jag fått kunskap och insikt i hur komplex lärarrollen verkligen kan vara. Den bild av lärarrollen jag burit med mig från utbildningens start har successivt förändrats. Min enda erfarenhet av lärarrollen innan jag påbörjade min lärarutbildning är från min egen skolgång. Jag minns att lektionerna redan då kunde vara väldigt stökiga. Lärarna framstod som maktlösa inför de okontrollerbara situationer som kunde uppstå under lektionerna. Lärarna som inte var inkonsekventa var också de som visade osäkerhet i sin lärarroll. Femton år senare står jag inför samma situation som mina dåvarande lärare.

---

¹ Läroplanen 94

Oordning verkar vara en del av vardagen för många i skolan. Idag uppmärksammas den stökiga skolmiljön allt oftare i media. Folkpartiets hemsida presenterade år 2006 en artikel ”Ordning och reda i skolan”.² Där diskuteras barnens beteende som exempelvis ropande av könsord, fötter på bänkarna samt påslagna mobiltelefoner vilket är vardag i dagens skola. År 2009 presenterade Dagens Nyheter en artikel skriven av Mats Wahl, ”Vi behöver tala om hur det är ställt när det är som värst i skolan.”³ Artikeln lyfter fram dagens skolsituation och menar att situationen har blivit allt allvarigare. Mats Wahl lyfter fram problem som blivit allt vanligare i skolans korridorer och som inte var lika vanliga under min tid, så som vandalism, personrån, misshandel, hatbrott samt försäljning av stöldgods. Mot bakgrund av detta har det, för mig, varit intressant att undersöka lärarnas arbete med ordning och åtgärder i den svenska skolan.

1.2 Syfte och frågeställningar

Uppsatsens syfte är att ta reda på hur dagens lärare arbetar med att upprätthålla ordningen i klassrummet. Meningen är att undersöka olika högstadielärares arbetssätt för att skapa ordning i högstadielklasser. Detta för att få bättre vetskap om vilka metoder som kan vara användbara vid skapandet av ordning i klassrummet.

Jag kommer att utgå utifrån dessa frågeställningar:

Hur arbetar lärarna med de styrmedel som finns i läroplanen för att upprätthålla ordningen i klassrummet?

Hur ställer sig lärarna kring begreppet ordning i relation till den mediebild och politiska uttalanden som finns runt ordningsproblem i skolan?

Finns det alternativa åtgärder och metoder för att upprätthålla ordning i klassrummet?

---

² Granbom, K & Sundin, M, (2006-06-20) ”Ordning och reda i skolan”.

³ Wahl, Mats (2009-08-25), ”Vi behöver tala om hur det är ställt när det är som värst i skolan”, DN.

1.3 Forskningsöversikt

Tidigare forskning gällande ordning i klassrummen finns. Flera forskare har bland annat lyft fram lärares syn på disciplin i klassrummet, vilka effekter hårdare disciplin kan ge, hur rektorers ledarskap gällande engagemang genom agerande samt inflytande kan påverka ordningen i skolan. Många av dessa undersökningar kommer fram till att gott ledarskap är nyckeln till god ordning i skolan.

En C- uppsats som jag tycker är relevant för min undersökning är *Ordning i klassrummet* av Peter Söderlund.⁴ Söderlund utgår från tre variabler i sin uppsats för att se om dessa påverkar lärarnas arbete med att skapa ordning i klassrummet. Dessa variabler grundar sig på: elevunderlag, antal år i yrket samt etniskt ursprung. Peter Söderlunds resultat visar att lärarna påverkades av huruvida elevunderlaget var homogent eller heterogent. Var elevunderlaget homogent så hade lärarna en lugnare inställning till ordning i klassrummet. Var elevunderlaget heterogent så hade lärarna i regel en striktare syn på ordningen i klassrummet. Vidare spelade den andra variabeln, yrkeserfarenheten, roll i Söderlunds undersökningsresultat. Lärarna som hade arbetat en längre tid fokuserade betydligt mer på ordningen i klassrummet, då lärarna menade att ordningen är en del av elevernas uppfostran. Angående den sista variabeln, lärarens etniska ursprung, lyfter Söderlund fram att det etniska ursprunget har en viss betydelse och påverkar lärarens syn på ordningen.⁵ Fältområdet för undersökningen är grundskolans senare år.

Söderlunds undersökning av huruvida lärarnas syn på ordning påverkas av yrkeserfarenheter, etnisk ursprung samt vilket elevunderlag man har, är intressant för mitt arbete. Men jag använder mig inte av samma variabler som utgångspunkt för min undersökning. Det väsentliga för hur lärarna arbetar för att skapa ordning i klassrummet.

En annan C- uppsats som är relevant för mitt arbete är *Disciplin i klassrummet* av Fatma Cheikha & Maryam Ghoreishi.⁶ Uppsatsen undersöker huruvida disciplin i klassrummet kan påverka inlärningsmiljön samt om det skapar arbetsro. Fältområdet för undersökningen är grundskolans

---

⁴ Söderlund, Peter (2005): *Ordning i klassrummet*.

⁵ Söderlund, Peter (2005): *Ordning i klassrummet*.

⁶ Cheikha Fatima & Ghoreishi Maryam (2006): *Disciplin i klassrummet*.

tidigare år i årskurs 1–5. De intervjuade lärarna bestod av fyra lärare, en manlig och tre kvinnliga lärare. Resultatet av undersökningen visar att alla lärare som blev intervjuade var eniga om följande: tydlighet med sitt ledarskap samt instruktioner för att upprätthålla disciplin i klassrummet. Jag kommer i min uppsats till skillnad från Cheikha och Ghoreishi att fokusera på lärare som arbetar med elever från grundskolans senare år. Detta tycker jag är intressant samt angeläget då uppmärksamheten i media kring ordningen i skolan har riktat sig främst mot grundskolans senare år.

Vidare ligger litteratur till grund för uppsatsen och de mest väsentliga är Christer Stensmos *Ledarstilar i klassrummet* (2008), Jonas Qvarsebos *Barnets fostran* (2006) med historisk inriktning, Thom Axelsson och Jens Bjergs *Pedagogik* (2006) och Maria Westers studie *Hålla ordning men inte överordning* (2008).

2. Historisk bakgrund

I detta kapitel vill jag kort belysa hur den svenska skolan sett ut historiskt samt vilka åtgärder man genom tiden vidtagit vid ordningsproblem.

Den svenska skolan har utvecklats gradvis från att ha varit odemokratisk genom att man satte elever i olika fack beroende på vilket kön man tillhörde, vilken etnisk tillhörighet man hade, klass och hur väl uppfostrad eller begåvad man var, till en skola som i alla fall sägs vara anpassad för alla.

Sverige stiftades den första folkskolestadgan år 1842. Under den tiden ställdes det inga höga krav gällande närvaro eller kunskaper. Många barn undervisades i hemmen eller läste under kortare perioder i skolan och under den tiden hade man ingen uppdelning efter kön, ålder eller begåvning.⁷

År 1882 förnyades skollagen vilket innebar att barn mellan 7 och 14 år var tvungna att gå i skolan. Kategoriseringen av elever blev en allt mer viktig del i verksamheten, vilket innebar att man började dela in eleverna efter kön, klass och ålder. I takt med indelningarna av eleverna blev uppfostrings-

---

⁷ Qvarsebo, Jonas (2006): *Skolbarnens fostran*

frågan även en central samhällsfråga i slutet på 1800-talet. Fridtjuv Berg var en folkskolelärare under 1880-talet och blev väldigt uppmärksam för sitt tal om dåtidens skolväsende. Han betonade vikten av att gemenskap i samhället grundar sig på att inte kategorisera eleverna efter kön, klass och begåvning. Berg menade att man bekostade hellre de rika barnen i samhället istället för de fattiga, vilket enligt Berg hämmade gemenskapen. För att skapa ett samhälle krävs lika möjligheter för alla. Han menade att alla barn skall gå i en gemensam bottenskola under ett visst antal år innan de väljer inriktning efter intresse. Förslaget lanserades på skrift i *Folkskola såsom Bottenskola* år 1883.⁸ Denna syn verkade inte gälla för alla då han ville avskilja barn med abnorma moraliska och intellektuella beteenden. Dessa ”problematiske” elever skulle avskiljas från de mer ”normala” eleverna. Berg ansåg att föräldrar inte skulle behöva skicka sina barn till en skola med elever som innebar indirekt dåligt inflytande på dem. Med bakgrund av detta inrättades ett antal ordningsanstalter för elever med dåligt uppförande. Anstalterna kallades för:

- Uppfostringsanstalt - innebar att man samlade minderåriga elever som inte hade ett acceptabelt beteende i sociala sammanhang.
- Skyddshem – en samlingsplats av barn med sociala samt psykiska problem.
- Avsöndringsskola - en anstalt där man samlade elever med moraliska brister som skolkade från lektionerna.
- Skolkarhem - en anstalt där man placerade barn som skolkade väldigt mycket.⁹

Med bakgrund av detta vill jag nämna att vi fortfarande har motsvarigheter till det som man under den tiden kallade ”anstalter”. Ett exempel på detta är det individuella programmet IV. Här samlas elever som inte uppfyller behörighetskraven för att komma in på gymnasiet. Men på skolverkets hemsida beskrivs programmet som en möjlighet till nystart för utbildning.¹⁰ Det individuella programmet är en möjlighet för alla som inte har klarat av skolan att få börja om skolan på nytt.

---

⁸ Qvarsebo, Jonas (2006): *Skolbarnens fostran*

⁹ Axelsson, Thom (2007): *Rätt elev i rätt klass, skola begåvning och styrning 1910 – 1950*, sid.65

¹⁰ Skolverket: *Heltid och resursförstärkning – Utveckling av individuella program*

Men under senare tiden har det även blivit en mått på antal elever som inte har klarat av de grundläggande kunskaperna för att få studera vidare vilket på ett sätt har gett dessa elever en negativ stämpel.

2.2 Disciplinåtgärder i skolan

I takt med samhällsutvecklingen samt demokratiseringen under efterkrigstiden ville man nu ha en enhetlig skola för alla som innebar ett rättvisare skolväsende. Ett problem under förändringarna av skolan var att de olika indelningarna av skolan hade olika fostranskulturer med olika disciplinära åtgärder. I folkskolan ingick kroppslig bestraffning för att upprätta ordningen i klassrummet. Detta hade man inte haft tidigare i realskolan eller flickskolan.¹¹ Efter skolreformen var skolans fostrande och disciplinerande åtgärder inte längre kopplade till kön eller klasstillhörighet som det var enligt den tidigare reformen 1882. Åldern däremot hade fortfarande en avgörande roll för kroppsbestraffningen. År 1936 förbjöd man i bland annat realskolan samt flickskolan aga för barn över tretton år, oavsett klasstillhörighet eller kön.¹² Uppfostringsfrågan blev allt mer central inom politiken. Demokratins påverkan på skolväsendet började synas allt mer då man började betrakta agandet som ”brutal sedvänja”.¹³ Efter andra världskriget började man att kritisera skolan som alldeles för auktoritär och man började se agan som ett hot mot individens frihet och självständighet samt utvecklingen av det demokratiska samhället. Därför blev även skolan en central del för att skapa ett demokratiskt samhälle.

Trots demokratiseringen av samhället så ville folket fortfarande ha disciplinära åtgärder vid regelbrott i skolan. Detta styrktes vid en opinionsundersökning år 1950 som genomfördes av svenska Gallupinstitutet. Undersökningen handlade om opinionens inställning till disciplinen i folkskolan. Resultatet av undersökningen visade att endast 2 % av folket ansåg att disciplinen i skolan var för sträng, 36 % ansåg att disciplinen var för slapp, 42 % ansåg att det var bra som det var och 58 % ansåg att agan borde vara fortsatt tillåten i folkskolan.¹⁴

---

¹¹ Qvarsebo, Jonas (2006): *Skolbarnens fostran*, sid. 10

¹² Qvarsebo, Jonas (2006): *Skolbarnets fostran*, sid. 28

¹³ Qvarsebo, Jonas (2006): *Skolbarnens fostran*, sid. 69

¹⁴ Qvarsebo, Jonas (2006): *Skolbarnens fostran*, sid. 82

År 1958 avskaffades skolagan i den svenska skolan vilket var en naturlig konsekvens av enhetsskolreformen som innebar en skola för alla. Avskaffandet av kroppslig bestraffning resulterade i att man då istället ville införa andra disciplinära åtgärder för att upprätta ordningen. Vid de mer vanligt förekommande disciplinfallen ville man att lärarna skulle:

Samtala med eleven och tala eleven tillrätta.

Ge eleven kvarsittning vid mindre allvarigare företeelser.

Ge eleven en anmärkning om det ovannämnda inte hjälper.

Ge eleven ett sänkt ordningsbetyg om det ovannämnda inte hjälper.¹⁵

Vid mer allvarliga företeelser kopplades målsmän in för att tillsammans med berörda lärare utreda den berörda eleven vidare. Resultatet av utredningen kunde innebära avstängning av elev, hänvisning till ”särskild fostran” eller att man flyttade eleven till en annan klass eller skola.¹⁶

Generationer av skolreformer samt samhällsutvecklingen har resulterat i att lärarnas arbete blivit allt mer krävande, ansvarsfullt, sammansatt och varierat då samhällsutvecklingen ständigt för med sig nya generationer människor med nya attityder och krav. Idag har elever större valfrihet att välja inriktning efter sitt eget intresse och får vara med och påverka sin egen utbildning. Detta har i sin tur resulterat till att samhällets krav på utbildning även har höjts samtidigt som många elever går ut med icke godkända betyg i kärnämnen eller saknar betyg helt. Då kraven på att ha ett gott uppförande och ha en bra utbildning kommer från hemmen, skolan samt samhället så saknar många elever självkänsla och signalerar oftast behovet av att få känna sig dugliga. Wennberg och Norberg skriver i boken ”Makt, känslor och ledarskap i klassrummet”¹⁷ att lärarna idag möter elever som ofta inte vill anstränga sig men ställer krav på skolan, är otrevliga mot varandra och är inkapabla till hänsyn samt empati.¹⁸ Detta kan tolkas som att eleverna gör uppror mot alla de förväntningar som ställs mot dem.

---

¹⁵ Qvarsebo, Jonas (2006): *Skolbarnens fostran*, sid. 71

¹⁶ Qvarsebo, Jonas (2006): *Skolbarnens fostran*, sid. 71

¹⁷ Wennberg Bodil & Sofia Norberg (2004): *Makt, känslor och ledarskap i klassrummet*, sid. 14

¹⁸ Wennberg Bodil & Sofia Norberg (2004): *Makt, känslor och ledarskap i klassrummet*, sid. 14

2.3 Dagens skollag

I detta kapitel vill jag belysa skollagen i relation till ordning och åtgärder. Det vill säga vilka direktiv skollagen ger för att kunna upprätthålla ordningen i klassrummet.

År 2007 publicerade Skolverket *Trygghet och studiero – information om nya bestämmelser* som riktar sig till rektorer och lärare (SFS 2007:378).¹⁹ De nya reglerna ska ge förutsättningar för att skapa förbättrad ordning, trygghet samt studiero i klassrummet. Orsaken till detta är att man vill ge eleverna en möjlighet att klara av framtida studier samt ett liv ute i samhället som kräver ordning.

Anne -Marie Kveli som är författare till boken *Att vara lärare* (1994), menar att samhällsutvecklingen är beroende av vad eleverna får med sig från skolan i form av kunskaper, attityder och värderingar.²⁰ Får eleverna inte med sig dessa så är risken stor att de hamnar utanför samhället.

De nya bestämmelserna skall vara förebyggande mot allt som kan rasera en positiv samhällsutveckling. Skolverkets rapport betonar även betydelsen av lärarnas befogenheter i dagens skola, att lärarna till exempel ska kunna ingripa vid oro, rörig eller hotfull stämning i klassrummet. Exempelvis ska lärare eller rektorer kunna beslagta föremål som tillhör eleven och som anses vara störande för ordningen. Om detta inte hjälper skall eleven få kvarsittning. De nya bestämmelserna innebär däremot att läraren inte med tvång kan ta föremålet från eleven. Vidare fastslår reglerna att föremål inte får omhändertas som bestraffning. Allt handlar om hur föremålet används för att man skall kunna gripa in. Exempel som ges i skolverkets rapport är mobiltelefoner, vilket säger något om hur den tekniska utvecklingen påverkar skolarbetet och lärarens pedagogiska uppgift. Om eleven pratar, skickar meddelanden, tar foton eller kopplar upp sig på internet så att undervisningen försvåras för eleven själv och för andra, får läraren gripa in och ta föremålet ifrån eleven.²¹

Av egna erfarenheter vet jag att detta inte alltid fungerar i praktiken. Störande elever säger oftast ifrån och det är sällan som en stökig elev lämnar klassrummet när man ber eleven att göra det. Skolverket lyfter därför även upp vikten av att vara tydlig med vilka regler som skall gälla i skolan.

---

¹⁹ Skolverket

²⁰ Anne- Marie Kveli (2009): *Att vara lärare* ,sid. 25

²¹ Skollagen, *Trygghet och studiero i skolan - information om nya bestämmelser*.

Dessa bestämmelser skall följas av rektor, lärare, övrig skolpersonal, elever och föräldrar. Eleverna skall även känna till vilka konsekvenser som följer om dessa regler bryts.²²

2.4 Mediebilden samt politikerns uttalanden om ordningen i skolan

Media har under de senaste åren uppmärksammat flera fall av skolor där bland annat vandalism, våld, bränder och rån varit vardagsmat. Dagens Nyheter har i olika artiklar lyft fram flera olika händelser kopplade till skolan. En av dem är ”Våld och trakasserier drabbar många lärare”²³. Artikeln handlar om en arbetsmiljöundersökning som gjordes 2008 bland 1 483 lärare i grundskolor samt gymnasieskolor. Undersökningens resultat visar att allt fler lärare utsätts för fysiskt och psykisk våld i form av hot och misshandel. Undersökningen visar även hur verktyg som mobiler och internet används som medel för trakasserier mot lärarna.²⁴ Dessa verktyg används inte enbart för att trakassera lärarna utan även andra elever. Metro presenterade artikeln ”Jag kräver kunskap och ordning i skolan” på sin hemsida²⁵. Där skriver Jan Björklund bland annat om att återinföra ordningsbetyg, kvarsittning, flera kunskapstester och fler läxor.²⁶

Denna svartmålning av skolor samt elevbeteenden har bland annat spridit oro bland politiker och allmänhet. Detta har resulterat till att regeringen vill förstärka sanktionerna. De nya bestämmelserna som skolministern Jan Björklund har föreslagit innehåller inte många befogenheter för lärarna att kunna upprätthålla ordningen. Enligt de bestämmelser som redan finns så kan detta vara omöjligt i praktiken. Utifrån mina egna erfarenheter lämnar elever sällan ifrån sig föremål som mobiltelefoner, keps eller Ipod frivilligt. Enligt de nya bestämmelserna skall den elev som gör motstånd vid en sådan företeelse lämna klassrummet. Konsekvensen för eleven skall vara kvarsittning vid dagens slut.²⁷ Ansvaret för genomförandet av bestraffningen ligger hos läraren. Då genomförandet av bestraffningen kräver tid samt engagemang så är det sällan lärarna är konsekventa med reglerna. Om detta inte förbättrar ordningen skall läraren kontakta elevens vårdnadshavare och rektor skall informeras. Tillvägagångssättet till att upprätthålla ordningen gäller även olämpligt beteende. Här

---

²² Skollagen, *Trygghet och studiero i skolan - information om nya bestämmelser*.

²³ Fjellkner, Metta (2008):*Våld och trakasserier drabbar många lärare*, DN.

²⁴ Fjellkner, Metta (2008):*Våld och trakasserier drabbar många lärare*, DN.

²⁵ Göransson, Anders (2009):*Jag kräver kunskap och ordning i skolan*, Metro.

²⁶ Göransson, Anders (2009):*Jag kräver kunskap och ordning i skolan*, Metro.

²⁷ Hansell, Bengt (2007):*Lärare ska få beslagta störande föremål*, Ekot.

går ärendet även vidare till elevvårdskonferensen. Där kommer man överens om vilka åtgärder som skall anpassas i förhållande till eleven och därefter skickar man informationen vidare till föräldrarna. Om detta inte hjälper övergår ärendet vidare till skolstyrelsen alternativt till utbildningsnämnden.²⁸ Tidigare kunde man enbart porta stökiga gymnasieelever från skolan. Idag vill Alliansregeringen att detta skall gälla elever även i grundskolan.²⁹

Redan i början av 1800- talet började man att tala om pedagogiska teorier samt undervisningsmetoder eller didaktik av Johan Heinrich Pestalozzi:

Att uppfostra en människa är att utveckla henne; det vill säga att åstadkomma och använda sådana metoder som är särskilt lämpade att stärka och dana hennes kroppsliga och själsliga krafter och förmågor, så att hon därigenom blir hjälpt att lösa sin uppgift både som människa bland andra människor och som enskild människa.³⁰

Detta stycke beskriver en uppfostringsmetod som ligger till grund för dagens läroplan. Läroplanen genomsyras dock av kollektiva direktiv som saknar handlingsplaner men Pestalozzis syn på uppfostran riktar in sig mer på den enskilda individen. Man ser först till att uppfostra det enskilda barnet utifrån samhällets förväntningar. Pestalozzis önskan var att uppfostra det enskilda barnet efter barnets egen natur där barnet har möjligheten till att forma sig självt.³¹ Idag verkar denna omsorgsfulla tanke för den enskilda individen saknas. Skolministern vill istället stärka sanktionerna för dåligt elevbeteende:

Det är angeläget att ha en trappa av sanktioner, och skriftlig varning är ett sådant mellansteg. Innebörden är ju "om det inte sker en förbättring, så kommer vi kanske att vidta mer långtgående åtgärder", förklarar Jan Björklund.³²

---

²⁸ Skollagen (1985:1100)

²⁹ Skolverket

³⁰ Bjerg, Jens (2006): *Pedagogik*. Sid 17

³¹ Bjerg, Jens (2006): *Pedagogik*, sid. 30

³² Skollagen, *Trygghet och studiero i skolan - information om nya bestämmelser*.

3 . Teori och centrala begrepp

Under detta kapitel kommer jag att belysa viktiga begrepp för uppsatsen.

3.1 Ledarskap

Under denna rubrik vill jag belysa betydelsen av ledarskap för att upprätthålla ordningen i klassrummet. Christer Stensmo beskriver ledarskap i klassrummet i boken *Ledarstilar i Klassrummet (2008)* i fem principer som krävs av alla lärare för att kunna leda elever i ett klassrum. Dessa är: kontroll, motivation, individualisering, planering och gruppering som styrs av lagstiftning, läroplaner, kursplaner och ekonomin. Vidare beskriver Stensmo att ledarskap i klassrummet innebär att läraren skall förutom att kunna leda och organisera skolklassen, även kunna hantera frågor som rör disciplin, ordning och elevomsorg. Anne-Marie Kveli beskriver hur lärarens skicklighet påverkar förmågan att skapa trivsel och hur arbetsresultaten är beroende av skapandet av ordning och arbetsro i klassrummet.³³

3.2 Maktperspektiv

I detta avsnitt vill jag klargöra hur makt förhåller sig till disciplin. Michel Foucault är en filosof och idéhistoriker. Han menar att makt är något som skapas, något som utövas snarare än något som ägs. Vidare kan maktutövningen se olika ut beroende på situationen och kan ibland vara avsiktlig.³⁴

I nationalencyklopedin förklaras begreppet på följande sätt:

Makt, inom samhällsvetenskapen antingen handling, det vill säga maktutövning eller förmåga, det vill säga maktresurser. Makt utövas när en aktör A får en aktör B att handla efter A:s vilja, även om handlingen strider mot B:s vilja eller intressen. Grunden för A:s förmåga att utöva makt utgörs av maktresurserna med vilka A kan belöna eller bestraffa.³⁵

---

³³ Kveli, Anne- Marie (2009): *Att vara lärare* sid. 101

³⁴ Wester, Maria (2008): *Hålla ordning, men inte överordning.* sid. 42.

³⁵ Nationalencyklopedin. Uppslagsord: makt

I skolsammanhang är det läraren som har makt. Det är läraren som leder lektionerna, fattar beslut samt ser till att ordningen upprätthålls. Vidare är det läraren som tillrättavisar vid regelbrott.

Christer Stensmo beskriver lärarens makt på följande sätt:

Läraren i klassrummet är en auktoritet som har rätt att bestämma vad eleverna skall göra och inte göra och uppgiften att värdera eleverna accentuerar denna makt. De starka emotionella band som finns mellan förälder och barn finns oftast inte mellan lärare och elever. Läraren kan vara en förhållandevis främmande person för eleven, men en person vars makt har påtagliga konsekvenser för eleven.³⁶

Människor förhållningssätt till begreppet kan många gånger vara negativ då det inbegriper dominans kontra underlägsenhet. I klassrummet är det läraren som har makt. Det är läraren som fattar besluten och som ser till att regler upprätthålls. Det är läraren som är överlägsen med alla kunskaper för att leda gruppen. Makt innefattar att bli sedd och respekterad.

3.3 Ordning

Maria Wester beskriver i sin doktorsavhandling lärarnas samt elevers önskan om ordning. Resultatet visar att ordning är resultatet av tydliga regler samt att repressalier för regelbrotten skall vara konsekventa. Enligt undersökningen visade sig ordning röra sig om fasta principer, så som att: elever kommer i tid till lektionerna, att lärarna startar lektionen i tid, att lärarna är tydliga. Att skapa ordning i skolan skall vara samarbete mellan lärare och elever.³⁷ Wester kommer i sin undersökning även fram till att lärarna har större acceptans vid brott från vissa uppförandenormer. Ett exempel är användandet av svordomar och könsord. Elever kan fritt använda sig av sådant språkbruk mot döda ting, så länge det inte används till eller om andra personer. Det främsta undantagsfallet för den normen handlar om relationer och humor efter som svordomar kan användas vid skämt kamrater emellan. Normen för prat om något utanför skolarbetet under lektionerna är acceptabelt så länge det inte stör andra. Lika så är normen för lek. Lek är acceptabelt så länge det inte stör andra. Vidare nämner Wester även förekomsten av prat under lektionerna. Hon menar att elever oftast växlar

---

³⁶ Stensmo, Christer (2008): *Ledarskap i klassrummet*, sid. 83

³⁷ Wester, Maria (2008): *Hålla ordning, men inte överordning*.

mellan att prata om skolarbetet och privata ting som smink, fotboll, dataspel, om andra kamrater, film och fester. Ibland händer det även att eleverna inte pratar om något specifikt ämne men att det oftast har en anknytning till det pågående skolarbetet.³⁸ Sanktionerna för elevers pratande sker genom maktrelationen mellan läraren och eleven. Vid pratandet under genomgångar kommer tillsägelseerna snabbare än under självständigt arbete. Detta beror enligt Wester på att pratandet vid genomgångarna är mer störande än vid eget arbete trots att det sker i samma lokaler.³⁹ I avhandlingen ger Wester ingen direkt förklaring till vad det kan bero på.

3.4 Disciplin

Jag kommer i min uppsats att använda mig av begreppet disciplin men jag lägger inte ner lika stort fokus på disciplin som ordning. Detta för att jag vill belysa lärarnas arbete med att skapa ordning i klassrummet.

Disciplin är ett begrepp som kan tolkas på många olika sätt. Begreppet kommer ursprungligen från latinets *disciplina* och betyder uppfostran, tukt, ordning.⁴⁰ Christer Stensmo beskriver i boken *Ledarskap i klassrummet (2008)*, om att begreppet disciplin hör ihop med att man vill ha kontroll över ett visst beteende och att det för många är negativt värdeladdat. Man förknippar det oftast med ofrihet, kontroll och bestraffningar.⁴¹ Begreppet speglar enbart inte en negativ bild utan den har även en positiv klang i sig. I positiv mening innebär disciplin ordning, reda samt ett gott uppförande. Detta är något som många ledare så som lärare, chefer och även organisationer eftersträvar för att få arbetsro. Maria Wester använder i sin avhandling begreppet disciplinering vid olika strategier. Bland annat vid tillsägelser när ljudnivån är hög i klassrummet genom att höja rösten, eller genom att ”hyschande” eller ge eleverna en extra rast.⁴²

---

³⁸ Wester, Maria (2008): *Hålla ordning, men inte överordning*. sid. 87

³⁹ Wester, Maria (2008): *Hålla ordning, men inte överordning*. sid 90

⁴⁰ Stensmo, Christer (2008): *Ledarskap i klassrummet*, sid.71

⁴¹ Stensmo, Christer (2008): *Ledarskap i klassrummet*, sid.71

⁴² Wester, Maria (2008): *Hålla ordning, men inte överordning*. sid 91

4. Val av metod och material

I detta avsnitt beskriver jag mitt val av metod och vilket material jag har använt mig av för genomförandet av undersökningen. Läsaren får i detta avsnitt även information om hur jag har fått fram mitt empiriska material.

4.1. Fokusgrupper

Här beskrivs fokusgrupper som metod och varför jag har valt att använda metoden för min undersökning.

Fokusgrupper är en kvalitativ intervjuform där man intervjuar i grupp runt ett tema man har fokus på. Det valda temat för fokusgruppintervjun ska vara det man vill få mer vetskap om. Fokusgruppen består i allmänhet av 6 – 10 personer som styrs av en moderator. Syftet med en sådan metod är att man vill ha en mångfald av åsikter där varje deltagande individs betraktelsesätt är viktigt.⁴³

Den insamlingsmetod som jag har använt i denna uppsats har varit fokusgruppintervjuer. För mig har metoden varit lämplig då det är en dynamisk samt ett kvalitativt sätt att skapa djupa diskussioner om just ordning med en grupp lärare. Jag avgränsade antal lärare i varje enskild grupp med anledningen till att jag ville att alla skulle ha möjligheten till att komma till tals vilket jag tror kan vara svårare i större grupper. Därför ansåg jag att tre lärare i varje grupp var bra. Steinar Kvale beskriver att fokusgrupper karakteriseras av en nondirektiv intervjustil där det viktigaste är att få fram en rik samling synpunkter på det som är i fokus för gruppen. Vidare nämner han även att moderatoren skall skapa en trygg atmosfär som öppnar vägar för personliga åsikter för ämnet.⁴⁴ Jag anser även att individerna syns mer i mindre grupper samt att det bli mer personligt. Själva interaktionen i gruppintervjuer frambringar mer livliga, spontana och emotionella uppfattningar än individuella intervjuer.⁴⁵

---

⁴³ Steinar, Kvale (2009): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. sid. 166

⁴⁴ Steinar, Kvale (2009): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. sid. 166

⁴⁵ Steinar, Kvale (2009): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. sid. 166

Det var även angeläget att inte ha fokusgrupperna i samma skola. Detta var viktigt då fältområdena kan skilja sig utifrån miljö, kultur, sociala förhållanden samt elevunderlag, vilket i sin tur kan vara en avgörande faktor till hur skolan fungerar i praktiken gällande ordningen. Jag tror starkt på att dessa faktorer kan spegla elevens beteende indirekt i skolan. I fokusgrupperna valde jag att dela upp grupperna utifrån lärarnas kön, ålder och antal år i yrket. Detta på grund av att lärarnas metoder samt syn i sitt arbete kunde skilja sig utifrån ålder, yrkeserfarenhet samt kön vilket öppnade vägar för livligare diskussioner.

Diskussionsmaterialet som jag har använt till fokusgruppintervjuerna är även en avgörande faktor till att min uppsats skiljer sig från andra. Det material som jag har använt mig av som jag även kommer att presentera senare är två artiklar som är hämtade från Dagens Nyheter. Dessa artiklar ger två motsatta bilder på dagens skola gällande ordningen vilket jag tycker är intressant för min uppsats. Jag började varje enskild fokusgruppintervju med att låta varje enskild lärare att läsa igenom de två artiklarna: ”Vi behöver tala om hur det är ställt när de är som värst i skolan” samt ”Sluta svartmåla skolan”, som startpunkt för diskussion kring ordningen i skolan. Därefter ställde jag mina intervjufrågor som finns i bilaga 1. Under intervjun så undvek jag att komma in i diskussionen genom att jag enbart ställde de frågor jag hade förberett mig med inför intervjun. Detta för att diskussionen enbart skulle ske mellan lärarna i gruppen och inte med mig.

4.2 Urval

För genomförandet av undersökningen valde jag att intervjua lärare på högstadieskolor. Detta för att det debatteras mer om ordning just på högstadieskolor än på gymnasieskolor eller grundskolor för yngre åldrar. Jag ville även fokusera på skolor som hade lite mer ordningsproblem än andra skolor. De intervjuade lärarna var heterogena grupper gällande kön, antal år i yrket samt ämnesområden. En av grupperna tillhörde ett gemensamt arbetslag, men dock relativt nya för varandra då skolan genomgick omorganisation i arbetslagen. Den andra gruppen var en blandning från olika arbetslag samt ämnesområden.

5. Genomförande av undersökningen

Det första steget för genomförandet av undersökningen var att jag tog kontakt med tre olika skolor. Jag valde att direkt ta kontakt med rektorerna på den enskilda skolan för att presentera mitt arbete och sedan få medgivande för att få intervjua lärarna på skolan. Den första skolan jag tog kontakt med ligger i stadsdelen Skärholmen i Stockholms kommun. Jag möttes omedelbart av en intresserad rektor som föreslog att jag skulle ta kontakt med en av utvecklingsledarna på skolan. Då skolan var i full gång med utvecklingssamtalen så var många av lärarna på skolan väldigt stressade.

Utvecklingsledaren föreslog då ett helt arbetslag som bestod av fyra lärare som kunde vara med och delta. Jag blev informerad om att arbetslaget var nytt. Lärarna i gruppen var nya och hade inte arbetat med varandra tidigare i ett gemensamt arbetslag. Detta var intressant för mig då lärarna i arbetslaget kunde ha olika arbetssätt samt syn gällande ordningen. Vidare tog jag kontakt med en annan skola i Botkyrka kommun. Skolan är en högstadieskola som är belägen vid ett villaområde avlägset från centrum. Då jag sedan tidigare känner lärarna på skolan i och med att jag under utbildningens gång har genomfört ett antal VFU-perioder på skolan, var det angeläget att intervjua lärarna på denna skola med. Inte enbart för att jag är bekant med lärarna på skolan, utan för att jag sedan länge beundrat deras engagemang gällande ordning. Den tredje skolan som ligger i Stockholms innerstad var det svårare att få ihop en grupp på. Med hjälp av en utvecklingsledare på skolan fick jag ihop tre lärare att intervjua. Skolan är omgiven av höghus där många av de barnen bor.

5.1 Diskussionsmaterial till fokusgrupperna

Källmaterialet för diskussionen är två artiklar från Dagens Nyheter: ”Sluta svartmåla skolan” samt ”Vi behöver tala om hur det är ställt när det är som värst i skolan”⁴⁶. Artiklarna är varandras motpoler gällande syn på ordningen i klassrummet. Den ena artikeln, ”Sluta svartmåla skolan”, ger en positiv bild av skolan. Christina Monthan Axelsson har arbetat som lärare i grundskolan samt i

---

⁴⁶ Wahl, Mats, ”Vi behöver tala om hur det är ställt när det är som värst i skolan”, DN.

gymnasieskolan på både praktiska och teoretiska program. I över 20 år har hon utbildat lärarstudenter i Lärarhögskolan i Uppsala. Enligt artikeln känner Axelsson inte igen den negativa bilden som media samt politiker målar upp av skolan. Hon menar att dialog samt relation till eleverna är nyckeln till ordning i klassrummet. I artikeln skriver hon:

Lärare måste självklart ha gedigna kunskaper i sina ämnen. Men sedan måste den kunskapen processas så att det uppstår ett möte mellan läraren, eleven och stoffet. Den processen glöms ofta bort i debatten.⁴⁷

Enligt Axelsson finns det alltså en koppling mellan förmedlingen av kunskap och dialogen mellan läraren och eleven. När det inte finns någon dialog vid förmedlingen av kunskaper skapas det lätt oordning då eleven inte ses som enskild individ utan sätts i ett kollektiv.⁴⁸ I artikeln lyfter författaren upp tre olika undervisningstillfällen där Axelsson själv var vikarie för gymnasieelever som gick på bygglinjen. Under första lektionstillfället i svenska förklarade Axelsson kursens innehåll och gav eleverna tips på användbara hjälpmedel för kursen. Eleverna tappade intresset ganska fort och avståndet mellan eleverna och Axelsson blev större. Eleverna började flytta sig runt i klassrummet och började prata med varandra. Resultatet av denna lektion var inte lyckat enligt Axelsson. Under det andra lektionstillfället tog Axelsson med sig ett par ungdomsböcker som hon tyckte var bra. Axelssons inställning att lektionen skulle bli lustfylld förändrades då eleverna började slänga böckerna mellan varandra. Under det tredje lektionstillfället ändrade Axelsson strategi:

När eleverna kom in i klassrummet för den tredje lektionen frågade Axelsson vad de gjort i verkstaden tidigare under dagen. En av de mer samarbetsvilliga pojkarna berättade att de talat om olika typer av verktyg. Vad heter de? Vad används de till?⁴⁹

Genom att ställa frågor om vad de hade gjort under dagen och genom att visa mer intresse för eleverna, övergick oordning progressivt till ordning i klassrummet. Hennes viktigaste argument för

---

⁴⁷ Axellsson, Christina, ”Sluta Svartmåla skolan”, DN.

⁴⁸ Axellsson, Christina, ”Sluta Svartmåla skolan”, DN.

⁴⁹ Axellsson, Christina, Sluta Svartmåla skolan, DN.

hur man skapar ordning är i artikeln: kommunikation, engagemang för den enskilde eleven, lärarens kunskaper samt förtroende.

Den andra artikeln ”Vi måste tala om hur det är ställt när det är som värst i skolan”, ger en mer negativ bild av skolan. Artikeln handlar om författaren Mats Wahls arbete och hans syn på dagens skola gällande ordningen. Mats Wahl har under tio år arbetat som lärare på behandlingsinstitutioner. Detta ger inte en riktigt rättvis bild av dagens skola då hans erfarenheter av den stökiga skolan grundar sig på erfarenheter från behandlingsinstitutioner och inte från den allmänna skolan. Numera arbetar Wahl som seminarieledare på landets lärarhögskolor samtidigt som han fortbildar skolpersonal under fortbildningsdagar. Hans uppgift som lärare under dessa fortbildningsdagar är att ge skolpersonalen verktyg så som att hitta möjliga handlingsstrategier för att motverka dåligt elevbeteende. Inför dessa möten delar Mats Wahl ut en lista på olika uppföranden som förekommer bland elever. Några av dessa är: grovt språk, sen ankomst, fniss, suckar, utfrysning, snatteri, verbala sexuella trakasserier eller intensivt stirrande eller gloende, - eller att elevgrupper tillbringar stor del av skoldagen i skolans korridorer istället för att gå på lektionerna. Listan på elevbeteenden är lång och tyngdpunkten i artikeln är att dagens skola är i oordning och att dessa problem inte har med kommunikation mellan elev och lärare att göra. Den mörka bilden fortsätter då han i artikeln även förklarar den svenska skolan som dålig och oroväckande ohälsosam:

För undvikande av missförstånd: Det är inte min åsikt att den heterogena och oändligt spretande svenska skolan generellt är dålig. Däremot är det min erfarenhet att det i skolsystemet finns ett stort antal skolenheter där barn och personal dagligen far mycket, mycket illa.⁵⁰

Syftet med Mats Wahls arbete är att få lärarna på skolorna att arbeta gemensamt för att förebygga utvecklingen samt skapa trygghet lärarna emellan.

Valet av dessa två artiklar grundar sig på att de inte ger en ensidig bild av ordningen i dagens svenska skola. Media uppmärksammar oftast de dåliga aspekterna när det gäller skolan, men för ovanlighetens skull lyfte en av artiklarna upp en före detta lärares syn på dagens skola och som ger

---

⁵⁰ Wahl, Mats : *Vi behöver tala om hur det är ställt när det är som värst i skolan*, DN.

en ljusare bild gällande ordningen i skolan. Därför var det av intresse att ha dessa artiklar som grund för diskussionen då detta kan ge en mer nyanserad bild av skolan. Under diskussionen valde jag att använda mig av digital ljudupptagning för att få ett så detaljerat material som möjligt för vidare reflektion samt analys av intervjuerna. Samtidigt så anser jag att det är svårare att anteckna allt för hand under gruppdiskussioner och risken att man missar viktiga detaljer är större då. Till intervjun använde jag mig av öppna frågor som grundade sig på de två artiklarna som jag nämnde tidigare. Frågorna bifogas som bilaga 1.

6. Etisk reflektion

Mitt val av metod innebar direkt kontakt med de intervjuade lärarna. För mig är det viktigt med ömsesidig respekt där man tar hänsyn till varandras integritet. Innan intervjuerna valde jag att först informera dem om att jag bland annat hade en önskan om att spela in diskussionen i en bandspelare. Enbart om jag fick ett medgivande från dem så var detta möjligt, dels på grund av att det underlättar analysen av intervjun genom att inte lägga så stor fokus på vad lärarna heter dels att det skapar trygghet. Tyngdpunkten ligger i vad de säger och inte i vilka de är. Vidare fick deltagarna kännedom om vad undersökningen handlade om samt vilken betydelse deras medverkan har för arbetet.

7. Resultat

I detta kapitel presenteras de deltagande lärarna. Vidare presenteras resultatet av fokusgrupp-intervjuerna.

7.1 Presentation av lärarna i fokusgrupperna

Då jag inte vill namnge lärarna efter deras riktiga namn så nämner jag dem efter bokstäver från A - I. Det vill säga lärarna i skola nummer 1 heter A, B och C. Lärarna i skola nummer 2 heter D, E och F och lärarna i skola nummer 3 heter G, H och I.

Den första skolan jag besökte för att träffa deltagarna för fokusgruppintervjun är skola nummer 1. Skolan är placerad på en liten höjd cirka tio minuter från centrum. Skolan är omringad av höghus samt skog. Deltagarna för fokusgruppsintervjun består av två kvinnliga lärare och en manlig lärare. Dessa ger jag beteckningarna A- C.

Lärare A - en 35 år gammal man och har ämnet SO med lite mediaansvar på skolan. Han har arbetat som lärare i 11 år.

Lärare B – en kvinnlig lärare som är 45 år gammal med ursprung från Kurdistan. Hennes ämnen är NO och matematik och har arbetat på skolan i 11 år och har många års erfarenhet av yrket från Kurdistan.

Lärare C- en kvinnlig lärare som är 41 år gammal. Hon är utbildad gymnasielärare i svenska och samhällskunskap, har arbetat i ca 4 år på skolan.

Den andra skolan som jag besökte för att träffa de deltagande lärarna för fokusgruppsintervjun är skola nummer 2. Skolan ligger cirka tio minuters resetid med buss från centrum. Skolan är omringad av fina villor samt skog. Deltagarna för fokusgruppsintervjun består av två kvinnliga lärare samt en manlig lärare. För dessa lärare ger jag beteckningarna D – F.

Lärare D – en manlig lärare som är 34 år gammal. Har arbetat som lärare i 7 år. Hans ämnen är SO och musikmedia.

Lärare E - en kvinnlig lärare som är 46 år gammal. Har arbetat inom skolan i 30 år. Hennes ämnen är idrott samt svenska/engelska.

Lärare F – en kvinnlig lärare som är 48 år gammal. Har arbetat som lärare i ca 20 år. Hennes ämnen är NO och matematik.

Den tredje skolan som är skola nummer 3 är placerad cirka fem minuter från centrumet och omringad av höghus där många av eleverna bor. Deltagarna för fokusgruppsintervjun är två kvinnliga lärare och en manlig lärare. För dessa lärare ger jag betäckningen G – I.

Lärare G - en kvinnlig lärare som är 27 år gammal. Har arbetat som lärare i 1 år. Hennes ämnen är SO och Svenska.

Lärare H – en kvinnlig lärare som är 33 år gammal. Har arbetat som lärare cirka 10 år. Hennes ämnen är NO och teknik.

Lärare I – en manlig lärare som är 33 år gammal. Har arbetat som lärare i 6 år. Hans ämnen är SO och Svenska som andra språk.

7.2 Lärarnas inställning till artiklarna

Till fokusgruppintervjuerna har mina två artiklar som är hämtade från Dagens Nyheters hemsida ”Sluta svartmåla skolan” samt ”Vi behöver tala om hur det är ställt när det är som värst i skolan”, varit användbara på så sett att det har gett mig en mer verklig bild från de intervjuade lärarna. Efter att deltagarna för intervjun hade presenterat sig själv fick de berätta kort om vad de hade för uppfattning om artiklarna då de ger två olika skildringar om skolan.

Vid fokusgruppintervjuerna var reaktionerna från grupperna olika, något som jag inte hade förväntat mig. Lärarna i skola 1 ansåg att Mats Wahls text ”Vi behöver tala om hur det är ställt när det är som värst i skolan”, gav en alldeles för grov bild av skolan som de inte kände igen. Utifrån de

punkter som Mats Wahl tar upp så kände de bara igen de 6 första elevbeteendena vilka är: 1 Grovt språk. 2 Sen ankomst. 3 Olovlig frånvaro. 4 Fniss, suckar eller gapskratt när någon yttrar sig. 5 Förklenande kommentarer rörande kläder, utseende eller prestationer. 6 Återkommande gliringar och sårande tilltalsord under lektionstid.⁵¹ Vidare menar de att de har väldigt god kontakt med eleverna och med föräldrarna. De menar även att händelser som inträffar utanför skoltid meddelas på ett eller annat sätt till dem vilket underlättar arbetet på skolan. Detta möjliggör för dem att ligga steget före vid olika händelser. Vidare nämner de att problem som alkohol/drog missbruk som finns med på Mats Wahls lista av elevbeteenden inte förekommer hos dem. Dessa problem förekommer i områden där eleverna kommer från medelklassfamiljer utan ekonomiska problem enligt lärarna.

Lärarna ifrån skola 2 har däremot en helt annan inställning till artiklarna. Lärarna instämmer med Christina Axelssons åsikt att dialogen mellan eleverna och lärarna är det viktigaste, men att hennes beskrivning av att skolministern Jan Björklunds svartmålning av skolan inte är påhitt. Lärarna menar att många av punkterna Björklund belyser är väldigt vanliga i dagens skola och är problem man inte kan blunda för.

Lärarna på skola nummer 3 anser även att dessa problem som Wahl tar upp i sin artikel ”Vi behöver tala om hur det är ställt när det är som värst i skolan”, förekommer mer eller mindre på deras skola. Lärarna menar vidare att det är en utveckling som speglar dagens samhälle och att det är ett samhällsproblem i stort och inte bara berör skolan.

7.3 Lärarnas tolkning av ordning och disciplin

Under detta kapitel kommer jag att belysa lärarnas tolkning kring ordning och disciplin i klassrummet. Under intervjun ställde jag frågan om vad ordning och disciplin innebar för dem. Alla lärare var överens om att ordning är en nödvändighet i klassrummet för att man skall ha arbetsro, men däremot skiljer åsikterna om disciplin sig.

Skola 1:

---

⁵¹ Wahl, Mats : *Vi behöver tala om hur det är ställt när det är som värst i skolan*, DN.

Lärare A:

”Disciplin och ordning, man ska ha tydliga ramar om vad som gäller i klassrummet. Det finns vissa yttre faktorer som respekt för varandra lyssna på varandra. När detta fungerar så kan man ha en livlig diskussion i klassrummet. Men det känns som ett slit varje dag för att det ska fungera genom att hela tiden sätta gränser, vara konsekvent och rättvis mot alla. Man ska vara saklig i det man gör utan att blanda i några känslor och tydlig. Gör du A blir konsekvensen B.”

Lärare B:

”Man måste börja väldigt tidigt med dessa ramar om vad som gäller och vad som inte gäller för att det ska fungera. Börjar man med dessa ramar i tidigt stadium när de är små så blir det mer naturligt när de är äldre.”

Lärare C:

”Ett exempel är en kille som har ett väldigt störande beteende. Nästa vecka har vi en snäll utflykt med eleverna och vi har varit konsekventa med denna pojke genom att ha hotat han med att ”beter du dig bra och är snäll under en hel vecka så får du följa med och gör du inte det så får du stanna i skolan och ha vanliga lektioner”.

Lärarna i skola 1 var överens om att tydliga ramar i klassrummet är den viktigaste metoden för att upprätthålla ordningen i klassrummet. Att vara tydlig, konsekvent och så rättvis som möjligt för att hålla ordningen. Att vara konsekvent genom att säga att ”gör du A blir konsekvensen B”. Detta gör de genom att använda sig av hotelser vilket får den ena parten att underkasta sig den andra som i sin tur skapar lydnad och rädsla. Jag anser att denna metod för att få som man vill aldrig hjälper i längden då konsekvensen för handlingen inte riktigt klargörs. De pratar även om att det är ett ständigt slit med att skapa ordningen genom att hela tiden vara tydliga med vilka ramarna är. Detta kan tolkas som att de inte är tillräckligt tydliga och konsekventa med vilka reglerna är i

klassrummet. Deras syn och deras sätt i arbetet med att upprätthålla ordningen i klassrummet riktar sig mer åt att skapa disciplin snarare än att skapa ordning. Enligt Christer Stensmo beskrivs disciplin som kontroll och att det för många handlar om ofrihet, kontroll och bestraffningar. I detta fall var det för den ”störande” eleven en ofrihet att inte få bete sig så som denne önskade sig. Vid regelbrott så skulle bestraffningen bli att denne inte får följa med på ”snällutflykten”. Jag tror att denna metod av bestraffning och belöning i längden inte kan ge en positiv effekt om man inte ger en vidare förklaring till varför elevens beteende inte uppskattas.

Skola 2:

Lärare E:

”Det beror på hur man definierar disciplin och ordning, det beror ju på hur mycket man tolererar aktivitet i klassrummet ofta är det mycket mer dynamiskt och det kan upplevas som rörigt.”

Lärare D:

”Oftast kan det kännas som en rörig miljö men samtidigt är det många gånger väldigt kreativt. Ibland hinner man inte se att ”nu är det något som händer” eftersom att man är uppe i varv.”

Lärare F:

”En utomstående kan oftast uppleva att det är rörigt men att eleverna många gånger faktiskt diskuterar frågorna som de arbetar med och då blir ljudnivån även högt i klassrummet.”

Lärarna i skola 2 talar om en dynamisk miljö som för utomstående kan upplevas som rörig. De talar om att en rörig klassrumsmiljö inte behöver vara i oordning utan snarare en kreativ miljö där alla arbetar med det de skall jobba med under lektionen. Maria Wester nämner i sin avhandling att detta fenomen är mer accepterat under eget arbete snarare än under genomgångar. Vidare nämner hon även att pratande inte alltid behöver ha koppling till ämnet utan att samtalen mellan eleverna kan

handla om andra saker som fotboll, fester, smink eller dataspel. Detta förklarar att atmosfären vid eget arbete kan ha en väldigt hög ljudnivå då förekomsten av olika samtalsämnen mellan eleverna kan förekomma. Lärare D nämner även under intervjun att man oftast är uppe i varv under lektionerna och missar händelser som man borde lägga märke till. Detta kan enligt mig vara en förklaring till det mer accepterade ”pratande” under lektionerna som i sin tur ökar ljudnivån. Lärarna i skola 2 verkar heller inte ha lika tydliga ramar så som skola 1 har och tolererar mer av det som utomstående skulle kalla för rörigt. Detta anser jag är ett problem då lärare som godtar en lite mer rörig klassrumsklimat med hög ljudnivå hämmar de elever som föredrar lite lugnare lektioner.

I Axelssons artikel ”Sluta svartmåla skolan”, så nämner Axelsson att dialogen mellan läraren och eleverna är nyckeln till själva ordningen i klassrummet. Samtidigt tar Axelsson upp några exempel ur hennes yrkeslivserfarenheter där lektionerna blev väldigt stökiga efter genomgångarna då dialogen saknades mellan de båda parterna. Det vill säga att eleverna inte gjorde det de blev tillsagda att göra och att eleverna pratade mer under lektionerna då dialogen saknades.

Skola 3:

Lärare I:

”Man kan inte lyckas som lärare om man tror att eleverna ska följa en hel del regler så som att det ska vara tyst i klassrummet osv. Eleverna ska vara tillräckligt disciplinerade att de ska vilja lära sig och att de ska vilja gå till skolan och det är även något som inte bara ska komma från skolan.”

Lärare H:

”Disciplin låter mer militäriskt. Det kan framstå som att det är oordning när eleverna håller på med något arbete för en utomstående då det inte är tyst. Så länge eleverna vet vad de skall göra under lektionen och arbetar med det som det ska arbeta med så är det en form av ordning. Det behöver inte vara tyst i klassrummet för att det ska vara ordning.”

Lärarna i skola 3 har liknande inställning till ordningen i klassrummet som lärarna i skola 2 har. Lärarna anser att ordning kan finnas i en stökig miljö så länge eleverna vet vad de skall göra. Ordning behöver inte vara ett klassrum med tysta elever och så länge det finns en någorlunda struktur på lektionsupplägget och eleverna vet vad de skall göra. Lärarna verkar vara trygga i sitt arbete och mycket handlar enligt lärarna om att ha god ledarskapsförmåga och vara tydlig vid förmedlandet av lektionsupplägget. Jag menar dock att det inte är en självklarhet att alla klarar av att arbeta i en stökig klassrumsmiljö. Lärarna i skola 3 nämner inget om dialogen som ett viktigt medel för att upprätthålla ordningen som Axelsson nämner i sin artikel. Lärarna menar att ledarskapsförmågan är det viktigaste för att klara av att leda och styra ett klassrum. Detta kan tolkas som att samtalen med eleverna enligt lärarna inte har en lika viktig betydelse vid skapandet av ordningen i klassrummet.

7.5 Lärarnas tankar kring styrmedlen

Under intervjun med lärarna så ansåg jag att det var viktigt för min uppsats att veta hur lärarna ser på de styrmedel och lagar som finns samt veta hur de ser på Jan Björklunds uttalanden om att ta hårdare tag vid regelbrott och oordning. Därför kommer jag att i detta kapitel belysa lärarnas tankar kring de styrmedlen som finns samt skolministern Jan Björklunds uttalanden om att trappa upp sanktionerna mot eleverna vid förekommande av regelbrott i klassrummet.⁵²

Reaktionerna från lärarna var olika då några av lärarna ansåg att styrmedlen var bra som de var och andra ansåg att man borde ändra dem en del.

---

⁵² Se sidan 12, under rubriken: ”Politikers syn på ordning”.

En av lärarna från skola två nämner att de lagar och regler som finns i skollagen är väldigt inkonsekventa. Vidare menar lärarna att skolministerns förslag om fråntagandet av störande föremål genom att be eleven lämna över föremålet inte fungerar i praktiken. Enligt lärarna kan man inte be en elev att överlämna ett föremål som anses vara störande för ordningen i klassrummet utan att hota dem. Antingen genom att ringa hem till föräldrarna eller ge dem kvarsittning då eleven har rätt till att inte lämna ifrån sig föremålet. Vid sådana situationer händer det oftast att lärarna ringer hem till föräldrarna vilket oftast hjälper. Lärarna var eniga om att skolministerns förslag om överlämnandet av föremålen efter elevens samtycke inte fungerar i praktiken.

Många av de intervjuade lärarna var eniga om att kvarsittning är tidskrävande, något som man sällan har tid med. En av lärarna beskrev det som ”energitjuvar” vilket kan tolkas som någon form av extra arbetsbelastning. Vidare nämner lärarna på skola 2 att man heller inte kan slänga ut elever från ett klassrum om de har ett störande beteende. En av lärarna sa att: ”Slänger man ut en elev från lektionen så är man ansvarig för vad eleven gör utanför klassrummet.”

Detta kan tolkas som att lärarna inte har så många valmöjligheter vid stökigt beteende av elever då lärarna gärna vill slippa så mycket ansvar som möjligt. Då menar jag att lärarna gärna vill slippa det ansvar som är utanför lärarnas åsyn. Slänger man ut en elev som stör ordningen i klassrummet under pågående lektion måste lärarna ha uppsikt över vad eleven gör utanför klassrummet vilket i många fall är omöjligt för lärarna. Lärarna gav mig uppfattningen om att de är väldigt begränsade och förhindrade på grund av skollagen.

Då lärarna redan kände till de bestämmelser som Björklund har föreslagit på skolverkets hemsida, ”*Trygghet och studiero i skolan - information om nya bestämmelser*”, ställde jag frågan om vad de ansåg om Björklunds förslag om att stänga av en störande elev redan på grundskolan. Alla lärare ansåg att det är orimligt att stänga av en elev redan på grundskolan då de har skolplikt enligt skollagen. Lärarna var eniga om att Björklunds förslag på bestämmelser samt skollagen på många sätt är ihållig.

En av lärarna tog upp ett exempel om en elev som varit väldigt hotfull:

”Som det ser ut nu så kan vi aldrig neka en elev till att komma hit, det finns ett mål som kommer från Umeå. Eleven var så pass farlig att utifrån arbetsmiljölagen så ansågs han vara ett hot mot säkerheten på skolan. Av denna anledning nekade man eleven till att komma till skolan och det innebar att vi hade två lagar som var motstridiga. Arbetsmiljölagen plus elevens skolplikt och då måste man gå till domstolen. Vid sådana fall är elevens skolplikt överordnad arbetsmiljölagen. Alltså får man släppa in elever som är farliga även om det är ett hot mot arbetsmiljön och andras säkerhet så som lärare och elever.”

Läraren beskriver här ett fall där två lagar är motstridiga varandra. Enligt skollagen i 3 kap. (1985 : 1100) är elever skolpliktiga och har rätt till utbildning i det offentliga skolväsendet och därför kan man inte neka elever utbildning fram till att de börjar på gymnasiet. Jan Björklunds förslag om avstängning av stökiga elever redan i grundskolan stöds inte av skollagen. Skulle förslaget gå igenom, skulle det innebära att man skulle bli tvungen att ändra på hela skollagen. Detta skulle i sin tur möjligtvis resultera till en lägre utbildningsnivå bland unga då fler skoltrötta elever skulle hoppa av skolan redan under grundskolans senare år. Detta är enbart en tanke om vad som kan tänkas hända om man skulle ta bort skollagen om barnens skolplikt.

En annan lärare tog upp ett exempel om elever som redan blivit avstängda eller förflyttade på grund av ett störande beteende:

”Det finns elever från kommunen som är avstängda från skolan som driver runt och dyker upp här bland annat och ställer till problem och strul. Att stänga av en elev utan vidare åtgärder leder inte till någon lösning på problemet.”

Lärarnas reaktioner över skolministerns förslag om avstängning av elever redan i grundskolan visade tydliga tecken på att skollagen brister på många sätt vad gäller skapande av ordningen. Elever som hotas av trygghet från en klasskamrat finns de inga riktiga lösningar för eftersom alla elever har rätt till utbildning. En klassrumsmiljö som störs av störande föremål från en elev så som

exempelvis mobiltelefoner eller Ipod kan inte åtgärdas av läraren utan elevens medgivande att överlämna föremålet till läraren.

”Om eleven vägrar så måste man avstå vilket gör hela lagen ihålig och då kan man istället lägga energin på något bättre.”

Sammanfattningsvis kan man säga att de åtgärdsdirektiv som finns, inte alltid fungerar i praktiken.

7.6 Ledarskap – en förutsättning för ordning

Att vara lärare är inte lätt. Lärarna var eniga om att gott ledarskap är en förutsättning för en bra undervisning med ordning. Varje fokusgrupp beskrev ledarskap på olika sätt. Lärarna på skola 1 pratade mycket om att vara så rättvis som möjligt och att inte blanda in allt för mycket känslor i sitt ledarskap. De pratade även om att vara konsekvent genom att vara så tydlig och saklig som möjligt med vilka regler det är som gäller.

”Stör du, händer detta.. Det ska vara samma regler för alla och behandla alla på ett bra sätt.”

”Om reglerna inte följs så måste det finnas en konsekvens, vilket kan vara att de får sitta i ett grupprum och jobba istället..”

Att vara tydlig och konsekvent i sitt ledarskap är det viktigaste verktyget för att skapa ordning i klassrummet. Eleverna skall veta och de skall känna till vilka regler det är som gäller i klassrummet och vilka konsekvenserna blir om man bryter mot reglerna.

Lärarna på skola 2 beskrev ledarskapet utifrån ett maktperspektiv. De talade om att ledarskapet ibland kan utmanas av elever och att det då är viktigt att man sätter gränser och visar vem det är som innehar makten. Enligt Michel Foucault handlar makt inte om något som ägs utan det är något som skapas. I detta fall verkar lärarna mena att de måste visa vem det är som bär makten, vilket låter mer som ägandet av makten snarare än skapandet. Lärarna på skola 2 bemöter olika situationer

där det blir en maktkamp mellan lärare och elever genom att kommenterar elevernas beteende som löjligt och larvigt. En av lärarna pratade om vikten av att ha tidigare erfarenheter av yrket och att man är lite försiktig som en ny lärare när man vill inta ledarrollen.

”erfarenhet så kan man läsa av en situation innan man tar maktkampen. Det är viktigt att inte göra det i klassrummet inför publik om det är möjligt, utan i enrum”.

”Ordning innebär möjligheten till att få göra det du har tänkt dig, känner man att man inte har ordning så är det ingen idé att ha undervisning”.

”Läraren är ledare, det är ytterst han som bär ansvaret och han som fattar besluten. Många lärare ger upp den här biten där man låter eleverna sätta ramarna och styra lektionerna och det kan man inte göra. Jag menar att 90% av lärarna i läraryrket sitter i personligheten. En lärare som kommer in till klassrummet och visar att han är rädd, slutar med att eleverna äter upp han.”

En förutsättning för ordning är att läraren har ledarskapsförmågan samt makt vad gäller ansvarstagande och beslutsfattandet. Läraren måste vara tuff i sin roll och alltid ligga steget före eleverna. Att visa rädsla kan resultera till att man förlorar ledarskapet.

Lärarna i skola tre anser att kommunikationen och respekten är det viktigaste redskapen för att skapa ordning. De menar att en lärare som inte kan kommunicera kan heller aldrig komma till bukt med problemen.

Läraren måste vinna deras respekt för att få ordningen. Har man ett bra samspel där eleverna känner sig respekterade av läraren så skapas ordningen naturligt.

Sammanfattningsvis kan man säga att lärarnas tankegångar kring lärarens ledarskap för att skapa ordning i klassrummet är en avgörande faktor till ordningen. Lärarna tog bland annat upp begrepp som: konsekvent, erfarenhet, förberedd, dialog och respekt som viktiga verktyg för sitt ledarskap. Att vara konsekvent och hålla sig fast vid fastställda regler är viktigt. Gör man inte det så kan

ledarskapet utmanas av eleverna. Att vara förberedd inför lektionerna skapar trygghet och hindrar oroligheter i klassrummet. Dialogen mellan lärare och elev är ytterst viktigt då skolan är en arbetsplats både för lärare och för eleven där man träffas fem dagar i veckan. Respekten är ömsesidig. Läraren måste respektera eleverna för att vinna deras förtroende samt få respekt av dem. Stensmo beskriver hur lärare som inte vunnit respekt hos eleverna ändå genom maktutövande kan ge eleverna påtagliga konsekvenser. Detta behöver enligt mig inte enbart betyda att eleverna gör så som läraren säger på grund av följder som kan komma vid regelbrott. Eleverna har även makt genom att de kan göra motstånd och utmana den enskilde lärarens makt då läraren inte visar eleverna respekt eller vid tillfällen där läraren inte är konsekvent med reglerna.

8. Diskussion

Detta arbete grundar sig på mitt intresse för hur lärarna skapar ordning i klassrummet med hjälp av de lagar och regler som finns. Under utbildningen gång har jag stött på olika situationer där oordning varit ett ständigt problem både för lärarna samt lärarstudenter. Media och politiker har under de senare åren målat upp den svenska skolan som problematisk. Uppmärksamheten har bland annat riktat sig på ordningen i skolan. Media har under den senare tiden publicerat artiklar om olika problem i skolan så som: vandalism, våld mot läraren, mobbing och skolk bland elever. Detta har resulterat i att politiker i sin tur har ökat sitt intresse för skolsituationen och att skolministern Jan Björklund påpekat behovet av att höja sanktionerna för att skapa ordning i skolan.

8.1 Artiklarnas betydelse för undersökningen

Viktiga redskap för min undersökning har varit Mats Wahls artikel ”Vi behöver tala om hur det är ställt när det är som värst i skolan” samt Christina Axelssons artikel ”Sluta svartmåla skolan”. Artiklarna visade sig stämma överens med den verklighets bild som lärarna på de tre skolorna gav mig. Då menar jag att de ordningsproblem som Wahl tar upp i artikeln så som: grovt språk, sen ankomst, fniss, suckar, utfrysning, snatteri, verbala sexuella trakasserier eller intensivt stirrande eller gloende, - eller att elevgrupper tillbringar stor del av skoldagen i skolans korridorer istället för att gå på lektionerna, inte var så främmande för 2 av 3 fokusgrupper. Den tredje gruppen upplevde de grävsta ordningsproblemen som främmande i deras skola. I mitt resultat likt Maria Westers

undersökning *Hålla ordning, men inte överordning (2008)*, har lärarna större acceptans för brott mot vissa uppförandenormer, så som användandet av svordomar och könsord. Vidare menade lärarna i min undersökning även att den ömsesidiga respekten mellan lärare och elever är ytterst viktig vid skapandet av ordningen. Lärarna på skola 2 påpekade även vikten av god ledarskapsförmåga för att kunna styra en klass. Detta är en av de viktigaste egenskaperna som jag anser är viktiga för att kunna hålla ordning i klassrummet. En lärare som inte klarar av att vara konsekvent med reglerna i klassrummet och vara tydlig med vad som förväntas av eleverna, kan resultera i att eleverna väljer att själva styra lektionen efter egen önskan. Ordning grundar sig många gånger på lärarens ledarroll och är också beroende av hur mycket läraren tolererar samt vad läraren själv anser vara ordning. Ordning är i sig inget självfallet utan det är något som skapas. För att ordning skall råda i klassrummet, måste förtroendet för eleverna finnas och eleverna måste själva även känna förtroende för läraren och hennes kompetens.

Lärarnas strategier

Det som varit intressant för mig vad gäller resultatet av undersökningen är att undersökningen visade sig vara någorlunda lik Maria Westers undersökning. Då menar jag att höjd ljudnivå och att det lite röriga klassrummet är mer accepterat än vad jag hade trott. Så länge eleverna vet vad de ska göra under lektionen och jobbar så spelar ljudnivån och lite stök enligt lärarna ingen roll. Lärarna har förtroende för sina elever och är säkra på att de jobbar under lektionerna. Däremot visar min undersökning att lärarna måste vara hårdare vad gäller regelbrott i klassrummet. Många av lärarna använder sig av att hota elever med sanktioner så som att ringa hem till föräldrar eller straffa dem på något sätt som inte är önskvärt från elevernas sida. Detta visar att tillsägelser vid oordning inte biter på dagens skolelever och att man numera måste hota eleverna för att få bukt på problemen. Detta kan för mig vara ett problem då man visar barnen en metod som för barnen är förbjuden att använda men att det för vuxna accepterad, vilket ger dubbla signaler.

I inledningen berättar jag om att skolan inte har gjort större positiva förändringar vad gäller ordningen i klassrummet. Min undersökning visar att de flesta lärarna lägger vikt på dialog i klassrummet men har viss acceptans för lite stökighet och menar att det fungerar bra i praktiken. Detta stärks även av Axelssons resonemang om att dialogen och tydligheten är viktiga för att undervisningen i skolan fungerar.

Ordningsåtgärder

Jan Björklunds önskan om hårdare sanktioner vid skapande av ordningen i klassrummet, tar oss tillbaka till den skollag som vi tog bort för att den stred mot demokratin. Jonas Qvarsebos avhandling *Skolbarnens fostran (2006)*, visade att man efter förbudet av skolagandet av barn år 1958 tog till andra disciplinära åtgärder för att skapa ordning i klassrummet vilka var: att tala eleven till rätta, ge kvarsittning, ge anmärkning eller ge sänkt ordningsbetyg. Många av dessa åtgärder så som kvarsittning finns ännu kvar men de nyttjas inte i lika stor utsträckning som lärarna möjligtvis gjorde då. Min undersökning visar att många lärare gärna håller stökiga elever inne i klassrummet då de gärna vill slippa ansvaret för vad de gör utanför klassrummet om de blir utvisade. Detta gör arbetssituationen för lärarna vid skapande av ordning svår. Dagens skollag går många gånger mot de ordningsåtgärder som lärarna kan vidta vid ordningsproblem vilket i sin tur har resulterat till att

lärarna låter bli. Vidare visade sig Björklunds förslag om frångåendet av mobiler och andra störande objekt inte användbara. Detta på grund av att eleverna inte behöver göra så som de blir tillsagda av läraren att göra, då man aldrig kan tvinga en elev att lämna över ett föremål som stör undervisningen. Detta gör åtgärderna för skapandet av ordningen i klassrummet som Björklund tar upp väldigt svaga. För att skapa en bättre skolsituation med studier i klassrummet så anser jag att man borde ändra ordningsåtgärderna på så sätt att de inte motsäger skollagen. Jag anser även att en stor del av ordningsproblemen i skolan idag även beror på att vi har för stora klasser. Mindre klasser med färre elever eller fler lärare i varje klass, är en förutsättning för ordning och arbetsro för alla.

Förslag för vidare undersökning

Då tillvägagångssätten för min undersökning har fungerat bra för att nå mitt resultat så vore det intressant om man gjorde samma undersökning med en större urvalsgrupp. Ett förslag är att man möjligtvis kan lägga till enkäter som lärarna enskilt kan svara på efter eller innan fokusgruppintervjun, då man möjligtvis kan få mera personliga svar från varje enskild lärare. Vidare behöver materialunderlaget för fokusgrupperna inte vara detsamma som jag har valt för mina fokusgrupper, det vill säga de två artiklarna som jag har använt som diskussionsmaterial. Något som jag fann väldigt intressant som jag anser att man borde undersöka lite närmare är även lärarnas uttalanden om att skollagen många gånger är ihållig och att den ofta går emot andra direktiv. Därför vore det intressant att undersöka på vilket sätt skollagen kan skapa problem för arbetet med att upprätthålla ordningen i klassrummet och skolan.

Metodkritik

För att ge läsaren en chans till att bedöma uppsatsens tillförlitlighet kommer jag att redovisa de luckor som har försvårats för min uppsats. Mitt val av metod för att försöka komma fram till en ensidig sanning om hur lärarna arbetar med ordning och åtgärder i skolan, är problematisk. En aspekt som jag tror kan riktas kritik mot är hur jag har valt skolor att intervjua lärarna på. Mitt urval är skolor som har lite mer ”ordningsproblem” än andra skolor. Jag vill påpeka att mitt val av skolor grundar sig på tanken att lärarnas arbete med ordningsproblemen kan te sig annorlunda i dessa skolor än i skolor som inte har ordningsproblem i lika stor utsträckning.

Ett annat problem är mitt val av fokusgrupper som metod för intervjuer som kan ha påverkat resultatet av undersökningen. Jag anser att fokusgrupper där personerna i gruppen känner varandra har en benägenhet att påverkas av varandras åsikter. Därmed tror jag att några av de personer som jag intervjuade kan ha avstått från att framföra sina åsikter under intervjun.

Bilaga

Intervjumall

Hur tänker ni kring Mats Wahls artikel *"Vi behöver tala om hur det är ställt när det är som värst i skolan"* och Christina Axelssons artikel *"Sluta svartmåla skolan"*?

Hur tänker ni kring begreppen ordning och disciplin?

Hur tar ni ställning till Mats Wahls resonemang om att skolan har stora ordningsproblem idag?

Hur tar ni ställning till Christina Axelssons resonemang om att media målar upp en överdriven negativ bild av skolan?

Hur förhåller ni er till det pedagogiska arbetet vid skapandet av ordningen i klassrummet?

Anser ni att de åtgärder som finns i skollagen som hjälpsamma i ert arbete med att upprätthålla ordningen? Vad är bra och mindre bra?

Litteraturlista

Axelsson, Thom (2007): *Rätt elev i rätt klass, skola begåvning och styrning 1910 – 1950*, Linköpings universitet, Institutionen för Tema, Linköping.

Axelsson, Monthan Christina, *Sluta Svartmåla skolan*, DN, 2009-08-19.

Cheikha & Ghoreishi (2006): *Lärarens syn på disciplin i klassrummet*, Malmö högskola, Lärarutbildningen. C- uppsats.

Göransson, Anders, (2009): *Jag kräver kunskap och ordning i skolan*, Metro, Tillgänglig:2009-12-24

Imsen, Gunn (2000): *Elevens Värld, Introduktion till pedagogisk psykologi*, 3:e upplagan, Studentlitteratur. Lund.

Kveli, Anne – Marie (2009): *Att vara lärare*, studentlitteratur AB. Lund

Kvale, Steinar & Svend Brinkmann (2009): *Den kvalitativa forskningsintervjun*, studentlitteratur AB. Lund

Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, för förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94

Metta, Fjellkner, (2008): *Våld och trakasserier drabbar många lärare*, DN, Tillgänglig. 2008-04-28

Stensmo, Christer (2008): *Ledarstilar i klassrummet*, studentlitteratur AB. Lund

Stensmo, Christer (2008): *Ledarskap i klassrummet*, studentlitteratur AB. Lund

Söderlund, Peter (2005): *Ordning i klassrummet: En undersökning av lärarens syn på ordning i klassrummet*. Södertörns högskola, Lärarutbildningen. C-uppsats.

Qvarsebo, Jonas (2006): *Skolbarnets fostran, Enhetsskolan, agan och politiken om barnet 1946 - 1962*, Linköpings Universitet. Sweden

Wennberg, Bodil & Sofia, Norberg (2004): *Makt, känslor och ledarskap i klassrummet*, Författarna och Bokförlaget Natur och Kultur

Wahl, Mats 2009-08-25, Vi behöver tala om hur det är ställt när det är som värst i skolan, DN.

Wester, Maria (2008): *"Hålla ordning, inte överordning", köns och maktperspektiv på uppförandenormer i svenska klassrumskulturer*, Department of Swedish and social sciences, Umeå University.

Internet:

Granbom, K & Sundin, M, (2006-06-20)"Ordning och reda i skolan". www.folkpartiet.se/

Tillgänglig; 2009-11-30.

Skollagen, *Trygghet och studiero i skolan - information om nya bestämmelser*.

www.skolverket.se

Hansell, Bengt(2007):*Lärare ska få beslagta störande föremål, Ekot*.

Nationalencyklopedin.Uppslagsord: makt